

DOĞADA VAHŞET

Aydın SEZGİNER

Doğa dengesi içinde ölmek, öldürmek canlının yaşamının bir parçasıdır. Ne var ki bazı hayvanların avlanma ve öldürme biçimleri alışıl gelmişin çok dışında canavarlık düzeyine ulaşmaktadır. Doğanın bu vahşetinin nedeni bir denge mi, yoksa kalıtsal bir hastalık mıdır?

Saldırıda sessizlik en çok kullanılan yöntemlerden biridir. Çok sessiz uçuş yeteneğine sahip olan baykuş avına yaklaşmış ve yakalamak üzere olmasına rağmen avı henüz tehlikeden habersizdir. Farelerin kulaklarının duyarlılığını bilenler baykuşun ne kadar sessiz uçtuğu hakkında bir fikir edinebilirler.

Kakum veya Hermin adı verilen sansargillerden küçük bir hayvan yavrularına karşı son derece müşfik bir ana olmasına rağmen kuş, tavşan ve fare gibi hayvanların yavrularını beslenme amacı dışında, bazen yalnız öldürme zevkini tatmin için boğar.

Saksağangillerden bir tür kuş avladığı hayvanları ağaç dalı veya uzun diken gibi bulduğu bir kazığa canlı canlı geçirir ve büyük bir zevkle çırpınarak ölmelerini bekler. Gagası ile kazığa geçirdiği avları şişler, öldükten sonra bazen yer bazen de bırakır gider.

İskete kuşunun mavi bir türü çok sevimli bir yaratıktır. Posta kutularına evlerin pencere köşelerine yuvasını yapar ve insanlar tarafından gerek sevimliliği gerekse sinek ve böcekleri yediği için sevilir. Bu kuşun beslenmesi dışında en büyük merakı diğer kuşların yuvalarındaki yavruların kafalarını delip beyinlerini emektir. Bunu büyük bir zevkle yapar.

Dua eder biçimde duruşu ile Peygamber Devesi adını alan bir tür böceğin dişisi çiftleşme esnasında erkeğini parçalayarak yer.

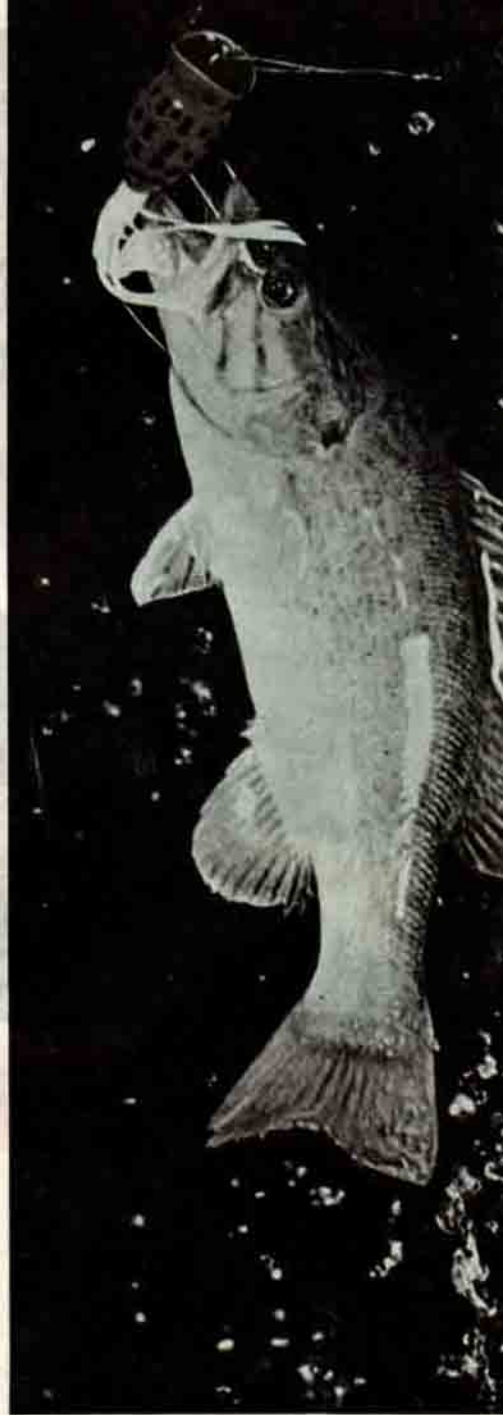
Hayvanların birbirlerini avlamaları, yemeleri ve hatta yalnız öldürmeleri bile doğa dengesinin bir gereğidir. Ama bu öldürmede işkence etmek, gereksinmesi olmadığı halde öleni ve arkada bıraktıklarını acıya boğmak yani canavarlığın nedeni doğanın bilmediğimiz bir düzeni mi yoksa o türün kalıtsal bir hastalığı mıdır?

Etoburlar yani protein gereksinmelerini diğer canlıları yiyerek geçinen hayvanlar başka canlıları avlamak zorunludur. Boyu 15 santimetre ve bilimsel adı Saga Pado olan bir cins yeşil çekirge küçük çekirgeleri, böcekleri ve ufak kertenkeleleri yiyerek beslenir. Aynı böcek büyük kertenkelelerin en sevdiği besinlerden biridir. Görülüyor ki doğa dengesi bir çok avcıyı da kendi avlanması tehlikesi ile karşı karşıya getirmektedir. Onun için her canlı türü avına karşı saldırı ve düşmanlarına karşı korunma yöntemlerini geliştirmiştir.

Koruma ve saldırı yöntemleri başında renk gelir. Çevrenin renklerine uyarak bir çok hayvan saldırır, bir çoğu da korunur. Saldıranlara örnek olarak ağaç dalları arasında kaybolmuş bir Bukalemun, sarı otlar arasında kayar gibi ilerleyen bir Aslan veya deniz dibi kumları içinde yatan bir Manta gösterilebilir. Saldırıda en önemli etken sür'at ve güçtür. Güçlü olan avını kaçırmamak için sür'atle hareket etmek zorunludur. Bu nedenle aslan gibi sür'atli ve güçlü hayvanların bulunduğu yerlerdeki güçsüz hayvanlar ancak İmpala'lar gibi büyük sür'atle kaçabilen hayvanlardır.

Bazen sür'at gücün bile üzerine çıkabilir. Örneğin Miskkedisigillerden iri bir fare büyüklüğündeki Mangust, engerek yılanı gibi güçlü ve zehirli yılan karşısında zavallı bir av gibi gözükür. Ne var ki ikili mücadelede daima çok sür'atle hareket yeteneğine sahip olan mangust kazanır.

Doğada gereksiz canavarlık gibi gözükene çok eylemin açıklaması vardır. Örneğin amerika'da bulunan bir cins kartal, maymun, karaca, tilki ve domuz yavrularına ani olarak havadan saldırır, beyinlerini parçalar ve sonra o bölgeden uzaklaşır. Görenler için bu olay doğanın akıl almaz bir

Avlarken avlanmanın en güzel örneği oltaya gelen balıktır.

Balığı yakalayan kuş büyük bir zevkle havada çevirme hareketi yapmaktadır. Amaç balığı yutak borusu yönüne çevirmek olmasına rağmen aynı zamanda hemcinslerine zafer gösterişinde bulunmaktadır.

canavarlığıdır. Ancak bir süre sonra çevrenin güven içinde olduğunu anlayan kartal öldürdüğü avının yanına gelerek onu taşıyabileceği büyüklükte parçalara bölerek yuvasına götürür. Bu, kartalın yavrusu öldürülmüş kızgın bir ananın intikamına karşı aldığı korunma yönteminden başka bir şey değildir.

Diğer gereksiz gibi gözükken bir vahşet Piranha balıklarının tutumudur. Bir karış kadar boyda olan bu balıkların çok keskin dişleri vardır. Bir öküzü yarım saat içinde parçalayıp iskelet haline getirebilirler. Piranhaların avlarını yiyip bitirdiği bilinir, halbuki yalnız parçaladıktan sonra çok az bir kısmını yerler. Geriye kalan parçalanmış etler ise piranhaların peşinden giden

balıklar tarafından yenir. Bu balıklar yalnız başlarına bir hayvanı parçalayamazlar. Bu bir nevi yarı parazitliktir, tıpkı köpek balıklarının yanında giden pilot balıkları veya aslanları takip eden sırtlanlar gibi.

Sür'atin ve gücün yetişmediği yerlerde avlayanlar da korunanlar da bazı hilelere başvururlar. Bir cins Yağmur Kuşu yuvasına bir saldırı olduğu zaman kanadı kırılmış bir kuş taklidi yaparak düşmanın dikkatini yuvadan dışarıya çeker. Avcı zayıf gördüğü avının üzerine ihtiyatsızca yaklaşır, fakat yağmur kuşunun gaga darbesi öldürücüdür.

Taklit koruma aracı olduğu gibi bazen de avlama yöntemidir. Bir cins örümcek ateş

böceklerinin dışısının sesini davet ederek erkeğini çağırır ve tuzagina düşürür.

Biyolojik korunmanın en ilginç şekli kokarcada görülür. Kokarcanın bünyesinde üretilen gazın kötü kokusu düşmanını yanına sokmaz, hatta kaçarır. Başka bir biyolojik koruma yöntemi de Lagocephalus denilen bir balıkta görülür. Bu balık gövdesinde bulunan depoları su ile şişirir, büyük ve korkunç bir yaratık şeklini alarak düşmanlarını korkutur.

Enfra ruj ışınları aracılığı ile gece gören dürbünler ilk defa Vietnam'daki Amerikan birliklerinde kullanılmıştı. Bu dürbünlerle gece avına çıkan Amerikalı askerler çingiraklı yılanların ve gece kuşlarının gözlerinde de aynı yeteneklerin bulunduğunu hayretle gördüler. Doğa bu işi insanlar var olmadan evvel başarmıştı.

Bütün bu yaşam kavgası bir doğa dengesinin kurulması içindir. Bu dengenin sonucu çok kez öldürülenin türüne bile yarar sağlar. Afrika'nın milli parklarında birinde yapılan bir deney oldukça anlamlıdır. Aslanlara düzenli aralıklarla beslenmelerine yetecek kadar et verilmiştir. Bu aslanların bölgede yaşayan diğer türlere saldırmadığı görülmüştür. Et miktarı yaşayan aslan sayısına oranla yetersiz düzeye indirildiği zaman saldırılar gene başlamıştı. Demekki aslanlarda saldırı yalnız beslenme amacını taşıyordu. Buna karşılık tür içinde üstün olma amacıyla kendi aralarında öldürüye kadar varabilen kavgalar gözleniyordu. Bu arada veterli besin almasına rağmen halâ diğer türlere karşı saldırgan olan hayvanlarda cinsine yenilme, toplumdun dışarı atılma gibi psikolojik sorunlar, biyolojik hastalıklar veya kalıtsal bozukluklar görüldü.

Acaba hayvanlar alemindeki vahşetin nedeni beslenme probleminin dışına çıktığı zaman bir takım psikolojik sorunlar, hastalıklar veya kalıtsal bozukluklarla açıklanabilir mi?

Eğer bu tezi kabul edersek ev kedilerinin iyi beslenmelerine rağmen yakaladıkları fareler ile öldürmeden önce eziyet edercesine oynamalarını bir kalıtsal bozukluğa mı yormak gerekecek?

Bu hareketlerde önemli ölçüde canlıların üstün olma arzuları ve güçlü olandan korkma içgüdüleri rol oynamaktadır. Örneğin Hindistan'da özel olarak turistlere gösteri yapmak için mangust ve kobra yılanı beslenir. Her iki hayvan da iyi beslendiği için doymuştur. Fakat gösteri amacıyla karşı karşıya kaldıkları zaman olmak ve olmamak seçeneklerinden biri ile karşılaşmanın korkusu içinde birbirlerine saldırır ve ölüm kalım savaşı yaparlar. Tıpkı aslanın karşısındaki gladyatör gibi karşı türle anlaşma seçeneği kendisine bırakılmamıştır ya ölecektir ya da öldürecektir.

Doğadaki vahşeti oluşturan, saksığana avını kazıklatan, isketeye kuş yavrularının beyinlerini delerek canavarlık yaptırın nedene doğa dengesi kurulurken ortaya çıkan daha ince yan dengelerin sonuçları olarak bakmak gerekir. Hayvanlar alemindeki bütün işkence, vahşet ve canavarlığa rağmen doğa da akılları durduracak bir denge vardır.

Bir tek insanoğlu bu dengeyi tek taraflı değiştirmeye hakkı olduğunu ileri sürer. Ama bilmez ki bozduğu denge yeni yeni dengelerin oluşumunu sağlayacaktır. Ne var ki doğanın yeni dengelerinde insanoğlu belki bugünkü yerini çok arayacak duruma gelebilir.

YARARLANILAN ESERLER :

- Agburn, Charlton *Island Prairie, Marsh, and Shore* National Geographic Magazine, Mart 1979, U. S. A.
- Putman, John J. *India Struggles to Save Her Wildlife* National Geographic Magazine, Eylül 1976, U. S. A.
- Miller, Charles R. *Life Around a Lily Pad* National Geographic Magazine, Ocak 1980, U. S. A.
- Pellen, Robin *Die Sanften Riesen* Geo, Ağustos 1978 B. D. R.
- Masson, Roger *Le Monde Cruel de Betes de Proie*, Paris, 1975.

● **Bu dünyada bilgisizliğin, bilime karşı duyduğu kin ve nefretten daha zorlu kin ve nefret yoktur.**

Galileo GALİLEI

● **İnsanın bilgisiz olduğunu bilmesi, bilime doğru attığı önemli bir adımdır.**

DISRAELI

● **Bilgi geri alınamayan bir hazinedir.**

MENANDER